

Turvallisuuden kehityskaari ja tulevaisuus

- Traficom
- 12.11.2025
- Raine Haikarainen

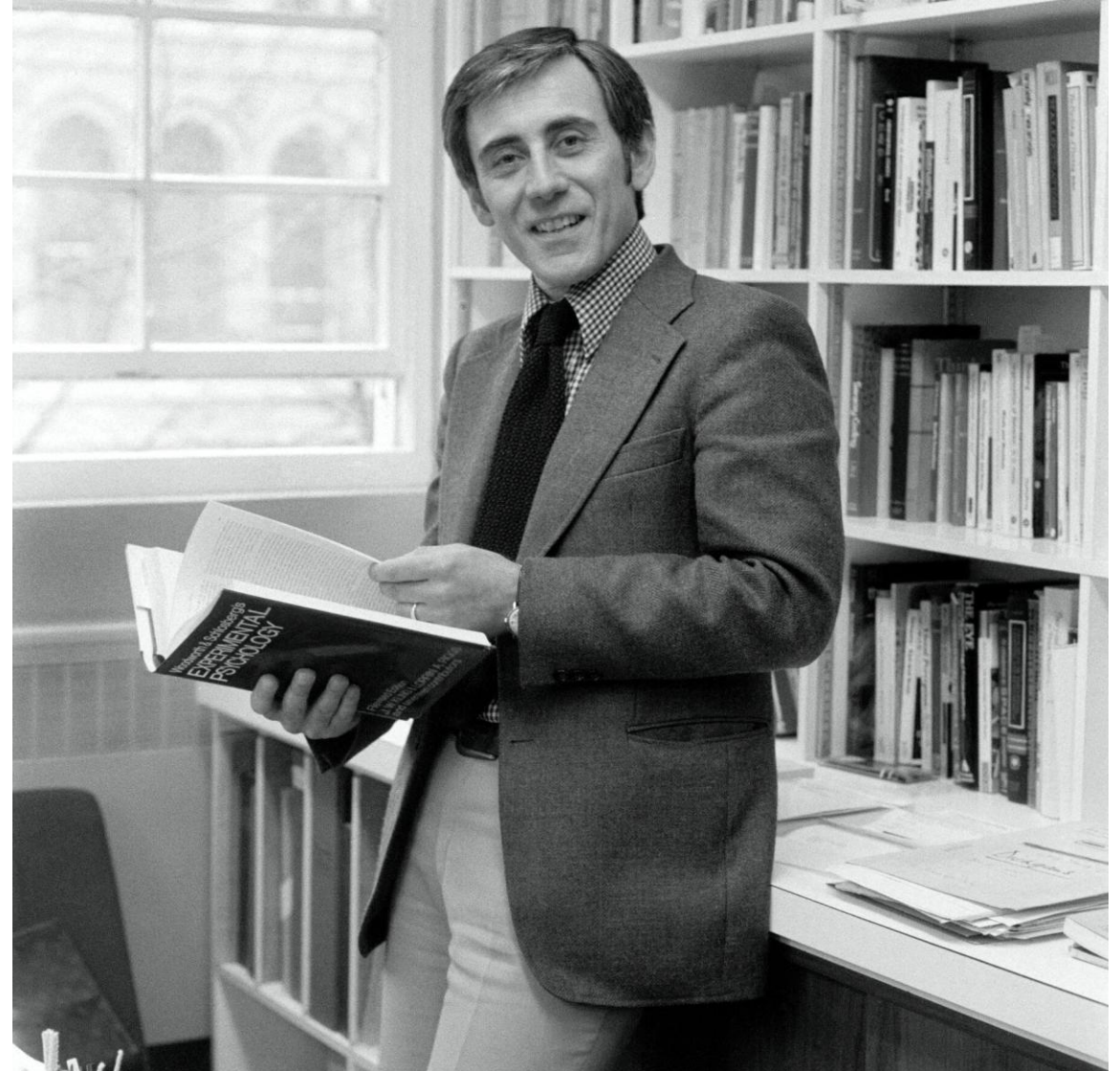
17.11.2025

photo by S. RAMADIER

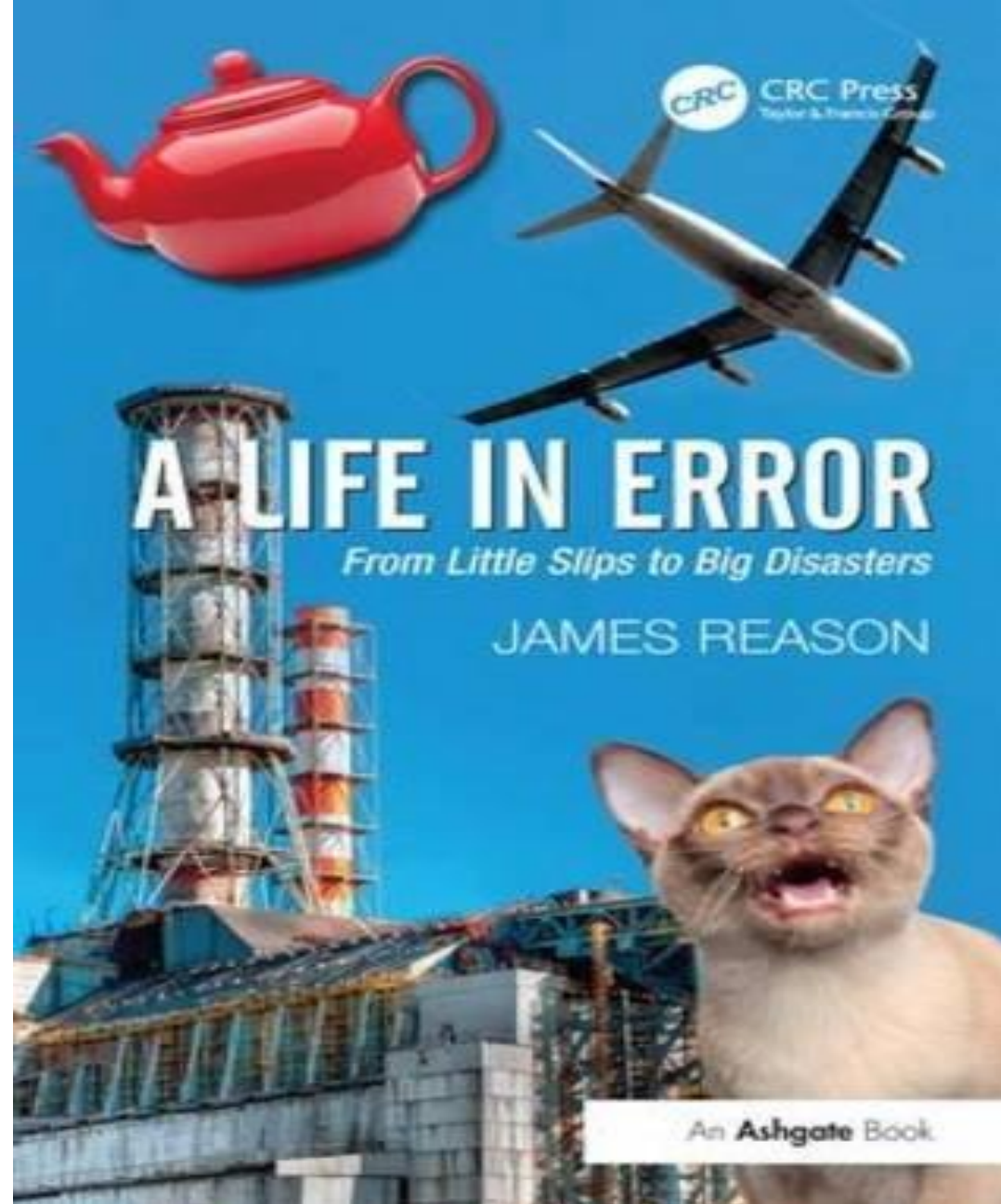
James Reason (1938-2025)

- Manchesterin yliopiston psykologian prof.
- Kansainvälisesti eniten siteerattu turvallisuustutkija.
- Klassisen *Swiss Cheese* –mallin ideoija.
- Reasonilla oli läheiset ja arvostavat suhteet Suomeen.

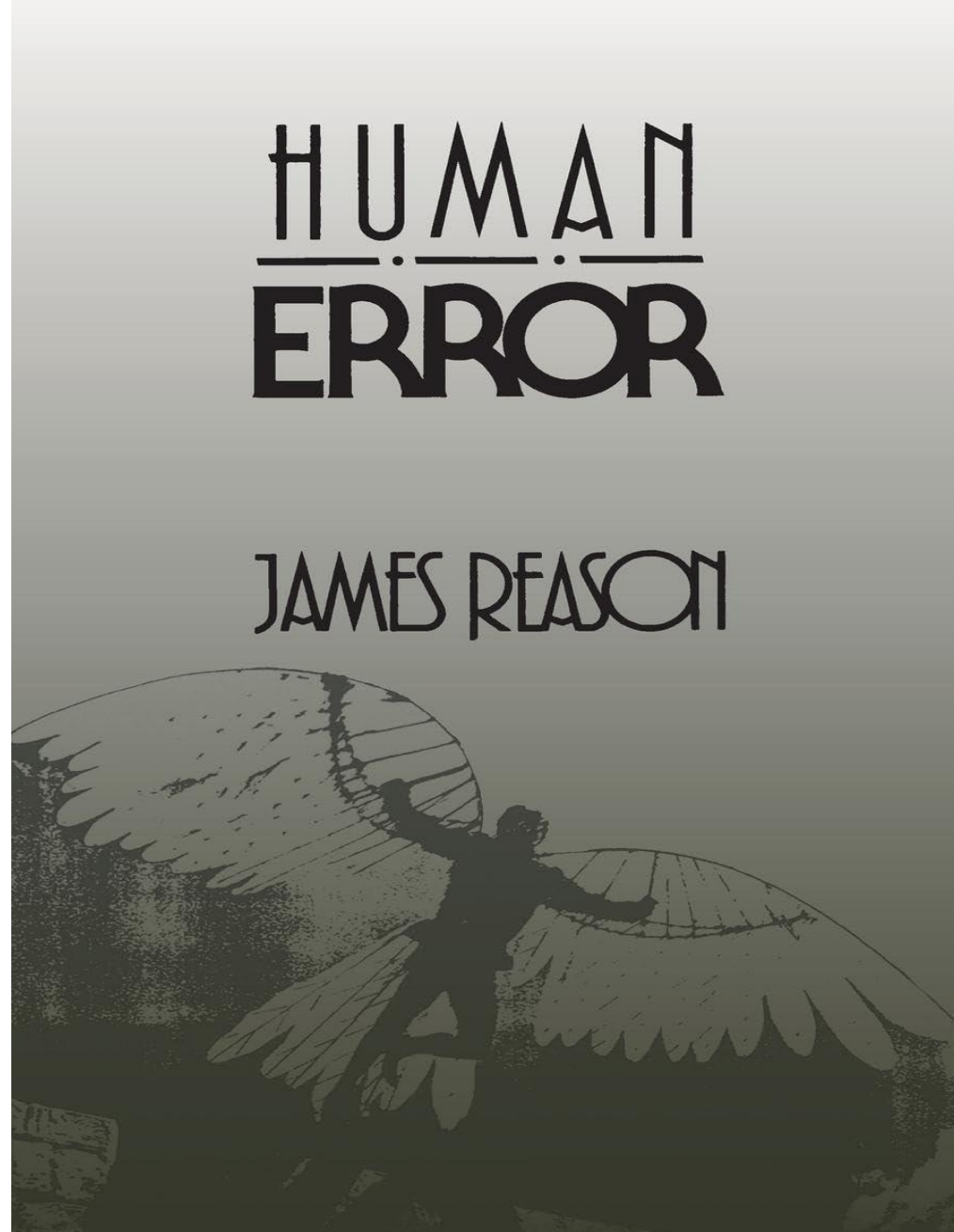
James Reason (1938-2025)

- Muistelmateos: *A Life in Error* (2013).
- Reason kertoo arkipäiväisistä tapahtumista, jotka ovat vaikuttaneet hänen ajatteluunsa ja tutkijauraansa.

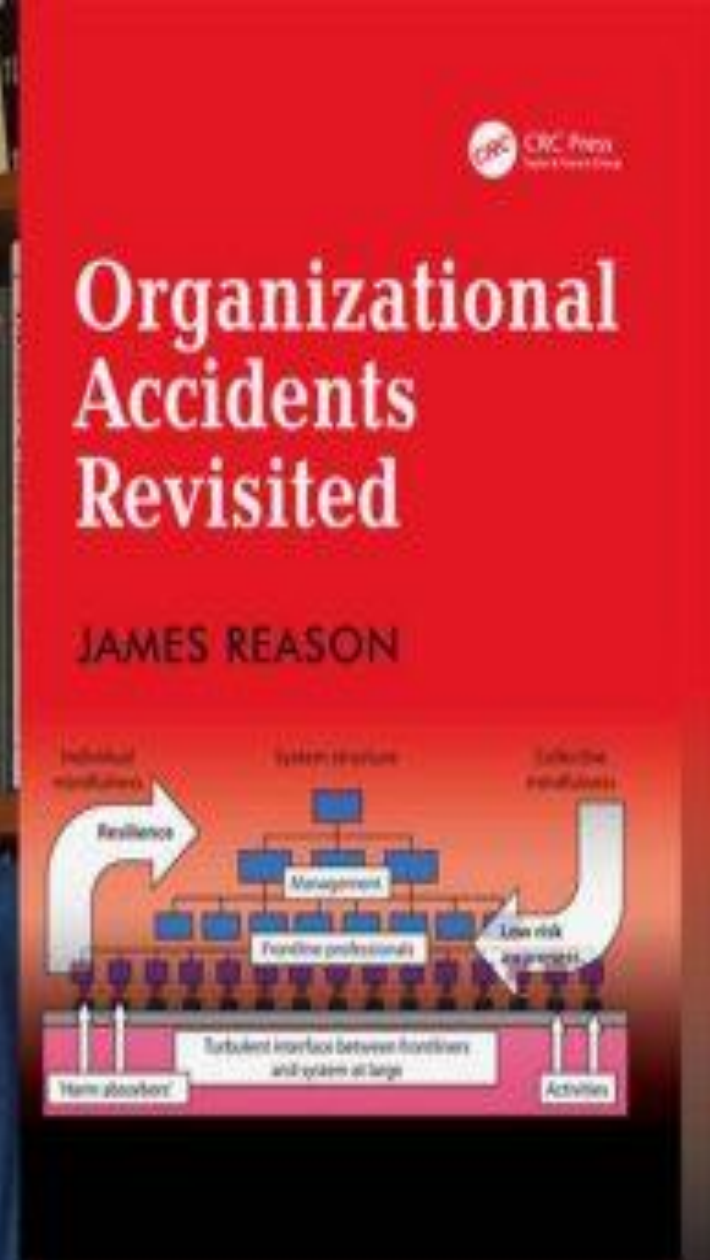
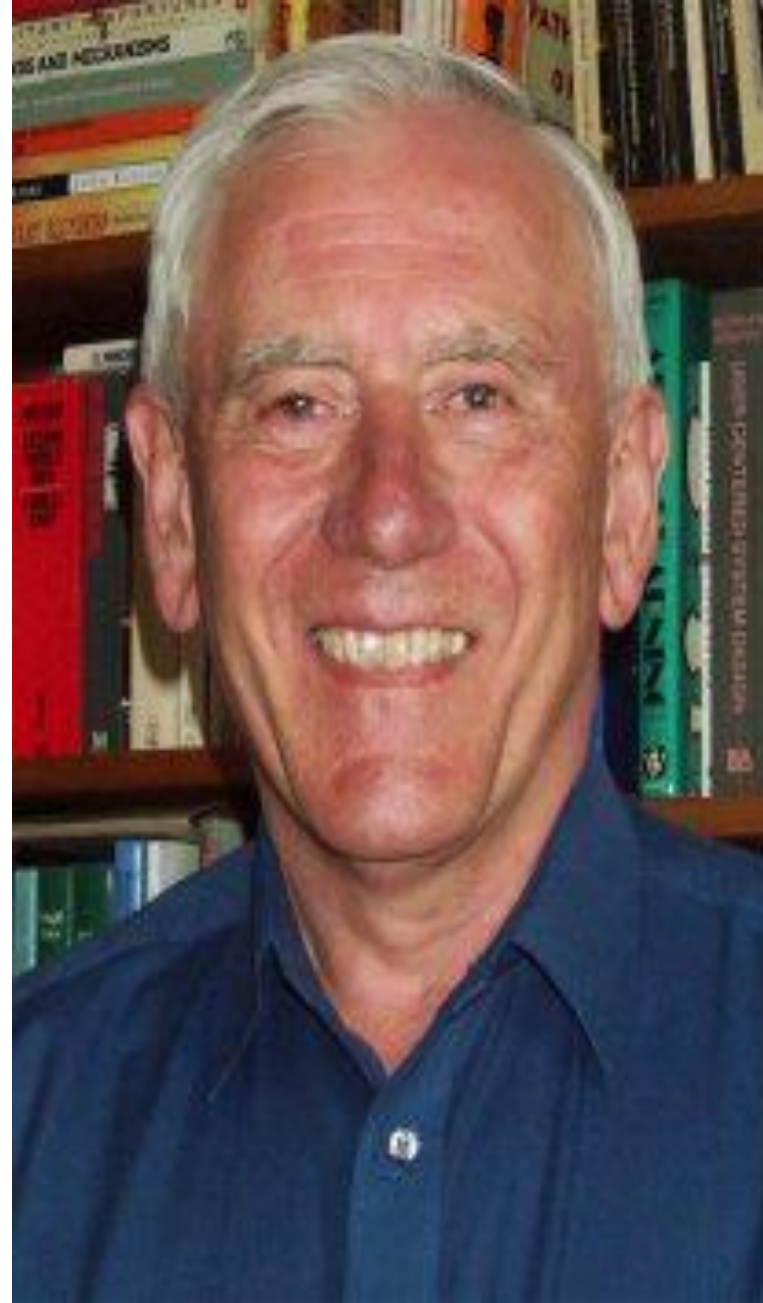
James Reason (1938-2025)

- Turvallisuustutkimuksen klassikko: *Human Error* (1990).
- Pääpaino yksilön toiminnassa.
- Erehdysten ja vaaratilanteiden luokittelu.

James Reason (1938-2025)

- *Managing the Risks of Organizational Accidents* (1997/2016).
- Turvallisuuden *Just Culture*-mallin esittely.
- Pitkän uran tehneen tutkijan testamentti.

The FLY AI

– tekoäly ja ilmailu

- Eurocontrollin hanke, joka pyrkii ”demystifioimaan ja nopeuttamaan tekoälyn käyttöä ilmailualalla sekä parantamaan kestävyyttä, turvallisuutta ja tehokkuutta.” (2020)
- Myönteinen perusasenne generatiivisen tekoälyn sekä suuren kielimallin (ChatGPT) käyttöön ilmailussa.

22-23 APRIL 2025

EUROCONTROL - BRUSSELS HQ

FLY AI FORUM

WELCOME TO THE **FLY AI FORUM**

FROM MACHINE LEARNING
TO GENERATIVE AI

IN PARTNERSHIP WITH

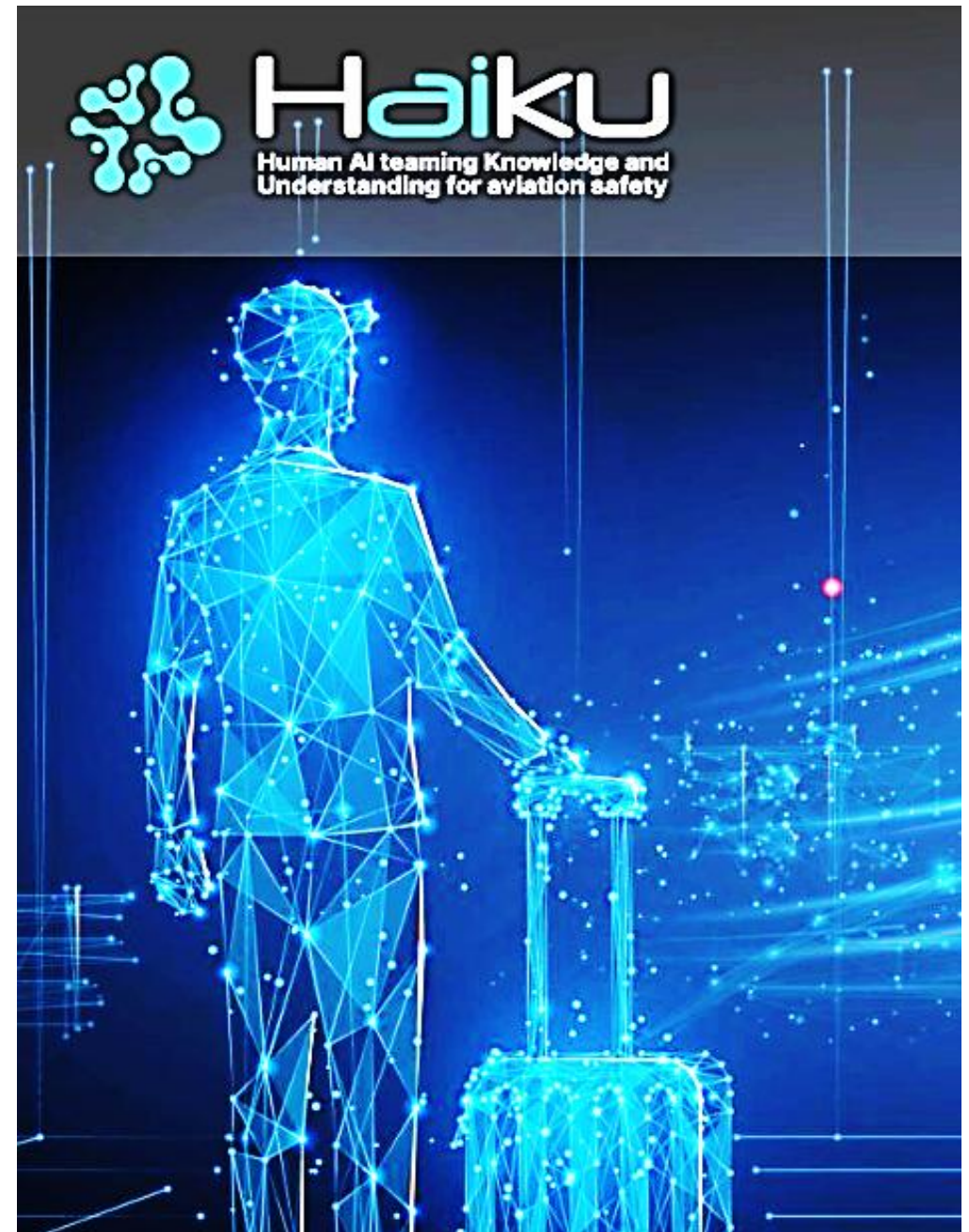
Human-AI Knowledge and Understanding for aviation safety (HAIKU) 2022-2025

- EU-komission rahoittama tutkimushanke.
- Keskittyy koneoppivan ja ”kapeamman tekoälyn” (*Narrow AI*) käyttöön ilmailussa.
- **Human AI Teaming (HAT)**-kokeiluhankkeet:
- Ohjaajan säikähdysreaktion (*startle response*) tunnistaminen ja siitä selviäminen,
- Vaihtoehtoisen reittisuunnitelman ehdottaminen,
- Kiitotieristiriitojen ennakointi.

HAIKU: Tekoäly haastaa, mutta ei korvaa ihmistä

- Tekoäly muuttaa käsityksiä toimijuudesta ja syys-seuraussuhteista.
- Ilmailun ammatilliset vaatimukset tulevat painottumaan toisin.
- Vuorovaikutuksen tilalle enemmän järjestelmien valvomista.
- Ilmailutoimijoiden identiteetit saattavat muuttua ja vaikuttaa rekrytointiin.

Ihminen, automaatio ja turvallisuus

- Ilmailussa on läsnä ihmisen eksistentiaaliset kysymykset ja tunteet.
- Tekoälysovellukset katsovat taaksepäin, ihminen on tulevaisuussuuntautunut.
- Turvallisuus rakentuu jaetuista kertomuksista. Karl E. Weick: *Narrative rationality*.
- Aito inhimillinen kommunikaatio on kriittinen turvallisuustekijä ja ”elämän kehto” (filosofi Martin Buber).

Lentäessäni olen oppinut,
että huolimattomuus ja
liiallinen luottamus ovat
yleensä paljon
vaarallisempia kuin
vapaaehtoinen riskien
hyväksyminen.

Wilbur Wright 1910

RAINE
HAIKARAINEN

TAIVAALLA OPITTUA

Ilmailu ja
turvallisuusajattelun
kehittyminen

TAIVAALLA OPITTUA

Ilmailu ja turvallisuusajattelun kehittyminen

RAINE
HAIKARAINEN